

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS KENDELSE (Første Afdeling)

16. juli 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — artikel 99 i Domstolens procesreglement — direktiv 93/13/EØF — artikel 7 — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — artikel 7 og 47 — forbrugeraftaler — låneaf tale med pant i fast ejendom — urimelige kontraktvilkår — procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom — ankeadgang«

I sag C-539/14,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Audiencia Provincial de Castellón (Spanien) ved afgørelse af 21. november 2014, indgået til Domstolen den 27. november 2014, i sagen:

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

mod

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano (refererende dommer) og dommerne S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits og F. Biltgen,

generaladvokat: N. Wahl

justitssekretær: A. Calot Escobar,

idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i overensstemmelse med artikel 99 i Domstolens procesreglement,

afsagt følgende

* Processprog: spansk.

Kendelse

- 1 Den præjudicielle anmodning vedrører fortolkningen af artikel 7 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29), sammenholdt med artikel 47, artikel 34, stk. 3, og artikel 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side Juan Sánchez Morcillo og María del Carmen Abril Garcia og på den anden side Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (herefter »Banco Bilbao«) vedrørende indsigelse mod realisering af pant i deres bolig.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 1, stk. 1, i direktiv 93/13 er affattet således:

»Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.«
- 4 Direktivets artikel 3 bestemmer:

»1. Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

2. Et kontraktvilkår anses altid for ikke at have været genstand for individuel forhandling, når det er udarbejdet på forhånd, og forbrugeren derved ikke har haft nogen indflydelse på indholdet, navnlig i forbindelse med en standardkontrakt.

[...]
3. Bilaget indeholder en vejledende og ikke-udtømmende liste over de kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige.«
- 5 Direktivets artikel 7, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Spansk ret

- 6 Efter dom Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) blev der ved kapitel III i Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (lov nr. 1/2013 om forbedring af beskyttelsen af pantebrevsdebitorer, gældsomlægning og almene lejeboliger) af 14. maj 2013 (BOE nr. 116 af 15.5.2013, s. 36373«) foretaget en ændring af Ley de enjuiciamiento civil (den civile retsplejelov) af 7. januar 2000 (BOE nr. 7 af 8.1.2000, s. 575, herefter »LEC«).

7 Ved den tredje afsluttende bestemmelse i decreto-ley 11/2014 de medidas urgentes en materia concursal (lovdekret nr. 11/2014 om hasteforanstaltninger vedrørende konkurs) af 5. september 2014 (BOE nr. 217 af 6.9.2014, s. 69767) blev der foretaget en yderligere ændring af LEC (herefter »den ændrede LEC«) for »at bringe den i overensstemmelse med den dom, der for nylig, den 17. juli 2014, blev afsagt af Den Europæiske Unions Domstol«.

8 Artikel 695 i den ændrede LEC om indsigelsesproceduren mod realisering af pant i fast ejendom har følgende ordlyd:

»1. Under de procedurer, der er omfattet af nærværende kapitel, kan rekvisiti indsigelse mod fuldbyrdelsen kun tages til følge, hvis den bygger på følgende grunde:

- 1) Sikkerheden eller den fordring, for hvilken sikkerheden er stillet, bortfalder [...]
- 2) Der er begået fejl ved beregningen af det udestående skyldige beløb [...]
- 3) I forbindelse med fuldbyrdelse af pant i løsøre, eller for goder, for hvilke der er stillet sikkerhed uden besiddelse, hvis der er stiftet yderligere panterettigheder, pant i løsøre eller i fast ejendom eller foretaget udlæg registreret før den pantehæftelse, der begrunder proceduren, hvilket skal godtgøres ved fremlæggelse af uddrag af registret.
- 4) Et kontraktvilkår, som udgør fuldbyrdesgrundlaget, eller som er afgørende for beregningen af det udestående beløb, anses for urimeligt.

2. Når der er fremsat indsigelse som omhandlet i foregående stykke, udsætter rettens justitskontor fuldbyrdelsen og indkalder parterne til et møde for den ret, der har anordnet fuldbyrdelse. Der skal hengå mindst 15 dage mellem indkaldelsen og mødet for retten. Ved dette møde skal retten høre parterne og gennemgå de forelagte dokumenter. Senest to dage efter mødet skal retten ved kendelse meddele sin afgørelse i sagen.

3. En kendelse, som tager en indsigelse til følge, der bygger på første og tredje grund i stk. 1 i nærværende artikel, udsætter fuldbyrdelsen; en kendelse, som tager en indsigelse til følge, som bygger på anden grund, fastsætter det beløb, for hvilket fuldbyrdelsen skal fortsætte.

Såfremt den fjerde indsigelsesgrund tages til følge, indstilles fuldbyrdelsen ikke, hvis det pågældende kontraktvilkår udgør fuldbyrdesgrundlaget. I modsat fald opretholdes fuldbyrdelsen uden anvendelse af det urimelige kontraktvilkår.

4. Kendelser, hvorved det besluttet, at fuldbyrdelsen skal indstilles, eller at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, eller indsigelsen forkastes af den i nærværende artikels stk. 1, nr. 4, nævnte grund, kan appelleres.

I alle andre tilfælde kan kendelser, hvorved der tages stilling til indsigelsesgrunde, som er omfattet af denne artikel, ikke appelleres, og virkningen heraf gælder alene for den fuldbyrdelsessag, hvori kendelsen afsiges.«

9 Artikel 698 i den ændrede LEC bestemmer:

»1. Ethvert krav, som debitor, tredjemand og andre berørte kan fremsætte, og som ikke er omfattet af de foregående artikler, herunder vedrørende dokumentets ugyldighed eller fordringens forfaldstid, sikkerhed, ophør eller størrelse, behandles under en herfor fastsat procedure, der ikke kan føre til udsættelse eller forsinkelse af den procedure, der er fastsat i nærværende kapitel.

[...]«

- 10 Artikel 552 i den ændrede LEC, der omhandler de retsmidler, der findes i tilfælde af et afslag på at anordne fuldbyrdelse, bestemmer:

»1. Såfremt retten finder, at de lovbestemte vilkår og betingelser ikke er opfyldt for at anordne en fuldbyrdelse, afsiger den en kendelse, hvorved der gives afslag på fuldbyrdelsen.

Hvis retten finder, at et af de vilkår, som fremgår af de fuldbyrdesdokumenter, som er omhandlet i artikel 557, stk. 1, er urimeligt, hører den parterne inden for en frist på 15 dage. Efter høring af parterne træffer den inden fem arbejdsdage afgørelse i henhold til artikel 561, stk. 1, nr. 3).

2. Der kan umiddelbart iværksættes appel til prøvelse af den kendelse, hvorved fuldbyrdelsen afvises, med rekvirenten som eneste part i appelsagen. Rekvirenten kan ligeledes anmode om, at samme ret foretager en fornyet behandling af vedkommendes anmodning, inden der iværksættes appel.

3. Når kendelsen, hvorved fuldbyrdelsen blev afvist, er retskraftig, kan rekvirenten udelukkende gøre sine rettigheder gældende i den foreskrevne almindelig civile retssag, såfremt retskraften af dommen eller den endelige afgørelse ikke er til hinder herfor.«

- 11 Artikel 557 i den ændrede LEC, der vedrører indsigelsesproceduren mod fuldbyrdelse på baggrund af andre eksigible dokumenter end rets- eller voldgiftsavgørelse, har følgende ordlyd:

»1. Når fuldbyrdelsen anordnes i henhold til et af de fuldbyrdesdokumenter, som er omhandlet i artikel 517, stk. 2, nr. 4), 5), 6) og 7), eller andre dokumenter, der er eksigible som omhandlet i artikel 517, stk. 2, nr. 9), kan rekviritus alene fremsætte indsigelse mod disse inden for den frist og i den form, der er fastsat i ovenstående artikel, såfremt den henviser til en af følgende grunde:

[...]

7° At dokumentet indeholder urimelige vilkår.

2. Såfremt der rejses indsigelse som omhandlet i det foregående stykke, udsætter rettens justitskontor fuldbyrdelsen som et led i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse.«

- 12 Artikel 561 i den ændrede LEC omhandler den kendelse, hvorved der træffes afgørelse om realitetsindsigelse; bestemmelsen har følgende ordlyd:

»1. Efter at have hørt parterne vedrørende en indsigelse mod fuldbyrdelse, der ikke er rejst på baggrund af processuelle fejl, og efter at der eventuelt er afholdt retsmøde, træffer retten – udelukkende med henblik på fuldbyrdelsen – en af følgende afgørelser:

- 1) Fuldbyrdelsen fremmes for så vidt angår det fastsatte beløb, såfremt indsigelsen forkastes i sin helhed. Såfremt indsigelsen er støttet på et urimeligt stort beløb, og der gives delvist medhold, anordnes fuldbyrdelsen for et tilsvarende beløb.

[...]

- 2) Det fastslås, at det er uforholdende at anordne en fuldbyrdelse, såfremt en af de i artikel 556 og 557 nævnte grunde foreligger, eller såfremt det fastslås, at det urimeligt store beløb er berettiget i henhold til artikel 558.

- 3) Såfremt det fastslås, at et eller flere kontraktvilkår er urimelige, skal følgerne heraf præciseres i kendelsen, dvs. enten ved, at det fastslås, at der ikke skal anordnes nogen fuldbyrdelse, eller at fuldbyrdelsen skal anordnes med undtagelse af de vilkår, der anses for urimelige.

2. Såfremt der gives medhold i indsigelsen mod fuldbyrdelsen, fratages fuldbyrdelsen sin virkning, indeholdelser og sikkerhedsforanstaltninger ophæves, og rekvisitus stilles i den situation, vedkommende befandt sig i før fuldbyrdelsen i henhold til bestemmelserne i artikel 533 og 534. Rekvirenten tilpligtes ligeledes at betale indsigelsessagens omkostninger.

3. Den kendelse, hvorved der træffes afgørelse om indsigelsen, kan appelleres. En appel udsætter ikke fuldbyrdelsen, såfremt indsigelsen blev forkastet ved den appellerede afgørelse

[...]«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

13 Domstolen har allerede i dom Sánchez Morcillo og Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099) foretaget en fortolkning af artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 47, som led i samme sag som den, hovedsagen angår. Sagens faktiske omstændigheder blev i dommens præmis 13-18 gengivet således:

»13 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at sagsøgerne i hovedsagen den 9. juni 2003 sammen med Banco Bilbao underskrev en af en notar bevidnet låneaftale på 300 500 EUR med sikkerhed i deres bolig.

14 Lånet skulle være tilbagebetalt den 30. juni 2028 ved erlæggelse af 360 månedlige ydelser. Såfremt låntagerne ikke opfyldte deres betalingsforpligtelse, kunne Banco Bilbao anmode om førtidig tilbagebetaling af det lån, som var ydet sagsøgerne i hovedsagen. Vilkår 6a i låneaftalen fastsatte den årlige morarente til 19% pro anno, mens den lovbestemte rente i Spanien i den periode, der er relevant for tvisten i hovedsagen, var 4% pro anno.

15 Eftersom sagsøgerne i hovedsagen tilsidesatte deres forpligtelse til at betale de månedlige afdrag på lånet, indgav Banco Bilbao den 15. april 2011 begæring om tilbagebetaling af hele lånet med tillæg af ordinære renter og morarenter samt om salg af den pantsatte ejendom på tvangsauktion.

16 Efter indledningen af proceduren for realisering af pant i fast ejendom fremsatte sagsøgerne i hovedsagen indsigelse mod fuldbyrdelsen [med henvisning til, at det fremlagte dokument var utilstrækkeligt, og at retten manglede kompetence] som blev forkastet ved afgørelse af 19. juni 2013 truffet af Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón (retten i første instans i Castellón). Sagsøgerne i hovedsagen appellerede denne kendelse, som blev antaget til realitetsbehandling og henvist til Audiencia Provincial de Castellón.

17 Den forelæggende ret har anført, at det ifølge den spanske civilproces er muligt at appellere en afgørelse, hvormed der hermed gives medhold i en indsigelse iværksat af en skyldner, men at skyldneren, såfremt dennes indsigelse forkastes, derimod ikke har mulighed for at appellere den afgørelse fra førsteinstansen, hvormed tvangsfuldbyrdelsen anordnes.

18 Den forelæggende ret nærer tvivl hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt denne nationale lovgivning er forenelig med det forbrugerbeskyttelsesformål, der efterstræbes med direktiv 93/13 og med princippet om adgang til effektive retsmidler, der er sikret ved chartrets artikel 47. Denne ret har endvidere præciseret, at skyldners appelmulighed kan vise sig at være af særlig afgørende betydning, eftersom visse af vilkårene i den i hovedsagen omhandlede låneaftale vil kunne betragtes som »urimelige« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13.«

14 Audiencia Provincial de Castellón besluttede derefter at forelægge Domstolen præjudicielle spørgsmål angående netop denne problemstilling.

- 15 I dom Sánchez Morcillo og Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099) besvarede Domstolen spørgsmålene med, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at den er til hinder for en fuldbyrdelsesordning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom ikke kan udsættes af den ret, der skal træffe afgørelse om sagens realitet, hvilken ret i sin endelige afgørelse i bedste fald vil kunne tilkende forbrugeren en kompensationsgodtgørelse for den skade, vedkommende har lidt, eftersom forbrugeren som rekviritus ikke kan appellere den afgørelse, hvorved hans indsigelse forkastes, mens den erhvervsdrivende som rekvirent kan appellere afgørelsen om, at proceduren skal indstilles, eller om, at det urimelige kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse.
- 16 Efter afsigelsen af denne dom ændrede den spanske lovgiver ved lovdekret nr. 11/2014 LEC's artikel 695, stk. 4.
- 17 Den forelæggende ret, for hvilken appelsagen verserer, har imidlertid anført, at denne ændring kun tillader forbrugere at iværksætte appel af den kendelse, hvorved indsigelsen mod fuldbyrdelsen forkastes, såfremt retten i første instans ikke har taget en indsigelsesgrund om, at et kontraktvilkår, som udgør fuldbyrdelsesgrundlaget, er urimeligt, til følge, hvorimod erhvervsdrivende har mulighed for at appellere afgørelsen om indstilling af proceduren, uanset hvilket grundlag denne hviler på.
- 18 Retten nærer derfor fortsat tvivl om, hvorvidt en sådan national bestemmelse – i henhold til hvilken den vil være nødsaget til at forkaste den appel, som sagsøgerne i hovedsagen har iværksat – er forenelig med det forbrugerbeskyttelseshensyn, som tilsigtes med direktiv 93/13, sammenholdt med princippet om parternes ligestilling i henhold til chartrets artikel 47, samt med retten til en bolig og retten til privatliv og familieliv, der er sikret henholdsvis ved chartrets artikel 34, stk. 3 og artikel 7.
- 19 På denne baggrund har Audiencia Provincial de Castellón besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Skal artikel 7, stk. 1, i direktiv [93/13], sammenholdt med artikel 47, artikel 34, stk. 3, og artikel 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en processuel bestemmelse – som den i artikel 695, stk. 4, i den [ændrede LEC] – der, i forbindelse med fastsættelsen af retsmidlerne til prøvelse af afgørelser, hvorved der tages stilling til indsigelser mod fuldbyrdelsen af pantsatte værdier eller aktiver, bestemmer, at der kun kan iværksættes appel af en kendelse, hvorved der træffes beslutning om, at fuldbyrdelsen skal indstilles, at et urimeligt kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse, eller at en indsigelse på grundlag af et urimeligt kontraktvilkår skal forkastes, hvilket umiddelbart indebærer, at den erhvervsdrivende som rekvirent har flere appelmuligheder end forbrugeren som rekviritus?«
- 20 Audiencia Provincial de Castellón anmodede den 27. november 2014 om, at sagen undergives den fremskyndede procedure i artikel 23a i statuten for Den Europæiske Unions Domstol og artikel 105, stk. 1, i Domstolens procesreglement. Ifølge retten skyldes den særlige grad af uopsættelighed den omstændighed, at den procedure vedrørende realisering af pant i fast ejendom, som er genstand for hovedsagen, angår forbrugernes, rekviriti, sædvanlige bolig, hvilket indebærer risiko for, at de mister denne bolig, således at forbrugerne og deres familie befinder sig i en særlig sårbar situation.

Det præjudicielle spørgsmål

- 21 Det følger af procesreglementets artikel 99, at såfremt et præjudicielt spørgsmål er identisk med et spørgsmål, Domstolen allerede har afgjort, såfremt besvarelsen af et sådant spørgsmål klart kan udledes af retspraksis, eller såfremt besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål ikke giver anledning til nogen rimelig tvivl, kan Domstolen til enhver tid på forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten beslutte at træffe afgørelse ved begrundet kendelse.

- 22 Denne bestemmelse finder anvendelse i nærværende sag.
- 23 Med sit præjudicielle spørgsmål rejser den forelæggende ret nærmere bestemt spørgsmål om, hvorvidt artikel 7 i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 7, artikel 34, stk. 3, og artikel 47, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national bestemmelse som den i hovedsagen omhandlede, i henhold til hvilken forbrugeren som rekviritus under en procedure angående realisering af pant i fast ejendom udelukkende kan appellere afgørelsen om, at indsigelsen mod fuldbyrdelsen forkastes, såfremt retten i første instans ikke har taget en indsigelsesgrund om, at et kontraktvilkår, som danner grundlag for tvangsfuldbyrdelsen, er urimeligt, til følge, hvorimod den erhvervsdrivende kan appellere enhver afgørelse om, at proceduren indstilles, uanset hvilket grundlag indsigelsen støttes på.
- 24 I denne forbindelse bemærkes for det første, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning i henhold til Domstolens faste praksis hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau (domme Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 44, samt Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 22).
- 25 Under hensyntagen til denne svagere stilling fastsætter direktivets artikel 6, stk. 1, at urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren. Der er tale om en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance, som kontrakten indfører mellem medkontrahenternes rettigheder og forpligtelser, med en reel balance, der skal genindføre ligheden mellem parterne (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Med henblik herpå pålægger artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 medlemsstaterne en forpligtelse til at sikre, at der i deres retsordener findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, til ophør (dom Baczó og Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, præmis 39).
- 27 I denne sammenhæng har Domstolen allerede flere gange fastslået, at de nationale retter af egen drift skal efterprøve, om et kontraktvilkår, der henhører under direktivets anvendelsesområde, er urimeligt, og dermed afhjælpe den manglende ligevægt mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, så snart den råder over de oplysninger vedrørende de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 24).
- 28 De nationale fuldbyrdelsesprocedurer, såsom procedurer med henblik på realisering af pant i fast ejendom, skal opfylde de krav, som er opstillet i Domstolens praksis for en effektiv forbrugerbeskyttelse (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 25).
- 29 Domstolen har navnlig flere gange fastslået, at direktiv 93/13 skal fortolkes således, at det er til hinder for en ordning i en medlemsstat som den i hovedsagen omhandlede, som – inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom – ikke fastsætter bestemmelse om indsigelsesgrunde knyttet til et urimeligt vilkår i en aftale, som er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, og hvor den ret, der skal påkende anerkendelsessøgsmålet, og som har kompetence til at efterprøve, om et sådant vilkår er urimeligt, ikke har mulighed for at iværksætte foreløbige forholdsregler, herunder navnlig udsættelse af den nævnte fuldbyrdelsesprocedure, med henblik på at sikre den fulde virkning af sin endelige afgørelse (dom Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 64).
- 30 Domstolen har ligeledes fortolket direktiv 93/13 således, at det er til hinder for en national ordning, hvorefter det ikke er muligt for en ret i forbindelse med en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, ex officio eller på forbrugers anmodning, at vurdere, om et kontraktvilkår i den kontrakt, der ligger til grund for inddrivelsen af den gæld, der kan tvangsfuldbyrdes, er urimeligt, eller at vedtage foreløbige forholdsregler, herunder bl.a. opsættende virkning af fuldbyrdelsen, når iværksættelsen af disse forholdsregler er nødvendig for at sikre den fulde virkning af den endelige

afgørelse, som træffes af den ret, der behandler anerkendelsessagen, og som har kompetence til at prøve, hvorvidt vilkåret er urimeligt (kendelse Banco Popular Español og Banco de Valencia, C-537/12 og C-116/13, EU:C:2013:759, præmis 60).

- 31 Ud fra denne betragtning har Domstolen præciseret, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 47, er til hinder for en fuldbyrdelsesordning, hvorefter en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom ikke kan udsættes af den ret, der skal træffe afgørelse om sagens realitet, hvilken ret i sin endelige afgørelse i bedste fald vil kunne tilkende forbrugeren en kompensationsgodtgørelse for den skade, vedkommende har lidt, eftersom forbrugeren som rekviritus ikke kan appellere den afgørelse, hvorved hans indsigelse forkastes, mens den erhvervsdrivende som rekvirent kan appellere afgørelsen om, at proceduren skal indstilles, eller om, at det urimelige kontraktvilkår ikke skal finde anvendelse (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 51).
- 32 Besvarelsen af det spørgsmål, der er blevet forelagt i denne sag, kan imidlertid klart udledes af Domstolens retspraksis for så vidt angår disse forskellige aspekter, nærmere bestemt med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt den lovændring af LEC's artikel 695, stk. 4, der blev foretaget efter Domstolens dom Sánchez Morcillo og Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099), ikke er i strid med den fortolkning af direktiv 93/13, der følger af denne dom.
- 33 I denne forbindelse bemærkes, at det er fast retspraksis, at da der ikke er sket en harmonisering af de nationale mekanismer for tvangsfuldbyrdelse, henhører bestemmelserne for gennemførelsen af appelsager til prøvelse af en afgørelse, hvor der træffes afgørelse om lovligheden af et kontraktvilkår inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, under medlemsstaternes nationale retsordener i medfør af princippet om sidstnævntes procesautonomi, dog under den forudsætning, at de ikke må være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer, der er underlagt national ret (ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke må gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt forbrugerne ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 31).
- 34 Hvad angår ækvivalensprincippet bemærkes, at Domstolen ikke råder over nogen oplysninger, der kan give anledning til at betvivle, at den ordning, der omhandles i hovedsagen, er i overensstemmelse med dette princip.
- 35 Hvad angår effektivitetsprincippet har Domstolen allerede fastslået, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale instanser. Under denne synsvinkel skal der tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, bl.a. kontradiktionsprincippet, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 34).
- 36 Medlemsstaternes forpligtelse til at sikre beskyttelsen af de rettigheder, som direktiv 93/13 medfører for borgerne mod anvendelsen af urimelige kontraktvilkår, indebærer således et krav om en effektiv domstolsbeskyttelse, hvilket også er sikret ved chartrets artikel 47, og hvis overholdelse de nationale domstole skal sikre. Denne beskyttelse skal gælde såvel med hensyn til udpegningen af de retsinstanser, der har kompetence til at påkende sager, der støttes på EU-retten, som med hensyn til definitionen af de processuelle regler (dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 35).

- 37 I denne forbindelse bemærkes, at LEC's artikler vedrørende procedurer med henblik på realisering af pantsatte værdier eller aktiver efter afsigelsen af dom Aziz (EU:C:2013:164) blev ændret ved lov nr. 1/2013, idet der med lovens artikel 695, stk. 1, blev indført en mulighed for, at rekvisitus til støtte for en indsigelse mod en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom kan gøre gældende, at fuldbyrdelsesgrundlaget udgør et urimeligt kontraktvilkår.
- 38 I denne forbindelse blev LEC's artikel 694, stk. 4, ligeledes ændret ved lovdekret 11/2014 med henblik på opfyldelse af dom Sánchez Morcillo og Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099).
- 39 Det står imidlertid fast, at den ændrede bestemmelse reelt giver forbrugerne ret til at appellere fuldbyrdelsesrettens afgørelse om, at deres indsigelse mod realiseringen af pant i fast ejendom forkastes, såfremt indsigelsen støttes på, at et vilkår i en aftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, i den kontrakt, der ligger til grund for inddrivelsen af den gæld, der kan tvangsfuldbyrdes, er urimeligt i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i artikel 3 i direktiv 93/13.
- 40 Det følger heraf, at den processuelle ordning, der blev indført ved den nævnte bestemmelse, som ændret, giver fuldbyrdelsesretten mulighed for – inden fuldbyrdelsesproceduren afsluttes og inden for rammerne af en to-instansordning – at vurdere, om et kontraktvilkår, som kan ligge til grund for det skyldige beløb eller danne grundlag for tvangsfuldbyrdelsesdokumentet, er urimeligt, og i sidstnævnte tilfælde give den nævnte retsinstans mulighed for at fastslå, at den verserende tvangsfuldbyrdelsesprocedure som sådan er ugyldig.
- 41 Til forskel fra den processuelle ordning, der gav anledning til dom Sánchez Morcillo og Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 43), udsætter en sådan national bestemmelse følgelig ikke længere forbrugerne eller hans familie for en risiko for at miste deres bolig efter et tvangssalg, under omstændigheder, hvor den domstol, der realitetsbehandler sagen, ikke har mulighed for at udsætte proceduren vedrørende realisering af pantet i den faste ejendom, og hvor fuldbyrdelsesdommeren eventuelt højst foretager en summarisk undersøgelse af gyldigheden af et sådant kontraktvilkår, som den erhvervsdrivende støtter sin begæring på.
- 42 Som den forelæggende ret har anført, er forholdet det, at den ændrede LEC's artikel 695, stk. 4 – samtidig med at den giver forbrugerne ret til at iværksætte appel af en afgørelse, hvorved en indsigelse om, at et kontraktvilkår i den kontrakt, der ligger til grund for inddrivelsen af den gæld, der kan tvangsfuldbyrdes, er urimeligt, forkastes – udelukker appel af afgørelser om, at en indsigelse forkastes, såfremt denne støttes på andre grunde end dem, der er opregnet i den ændrede LEC's artikel 695, stk. 1. Retten har i denne forbindelse præciseret, at en sådan begrænsning af appeladgangen derimod ikke kan gøres gældende over for den erhvervsdrivende, der som rekvirent kan iværksætte en appel af enhver afgørelse om, at proceduren indstilles, uanset hvilket grundlag denne hviler på.
- 43 I denne forbindelse er det imidlertid tilstrækkeligt at erindre om, at anvendelsesområdet for direktiv 93/13 er begrænset til at omfatte beskyttelse af forbrugere mod brugen af urimelige vilkår i kontrakter, som disse indgår med erhvervsdrivende.
- 44 Problemstillingen vedrørende den omstændighed, at den nationale ordning, som tvisten i hovedsagen angår, ikke giver forbrugerne ret til at iværksætte appel af en afgørelse om, at en indsigelse forkastes, når denne støttes på andre grunde, end at det kontraktvilkår, som danner grundlag for fuldbyrdelsesdokumentet, ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde, følgelig ikke kan skade effektiviteten af den forbrugerbeskyttelse, som tilsigtes med det.
- 45 Det følger heraf, at den ændrede LEC's artikel 695, stk. 4, nu sikrer forbrugerne en fuldstændig og tilstrækkelig søgsmålsadgang, der således udgør et egnet og effektivt middel i henhold til artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 til under en procedure angående realisering af pant i fast ejendom at bringe

anvendelsen af et urimeligt kontraktvilkår i et officielt bekræftet dokument vedrørende pant i fast ejendom, som ligger til grund for den erhvervsdrivendes realisering af pantet i den pantsatte faste ejendom, til ophør.

- 46 I denne forbindelse bemærkes endvidere, at de særlige kendetegn ved den retslige procedure, som foretages for den spanske fuldbyrdelsesdommer efter den ændring, der blev indført ved lovdekret 11/2014, heller ikke kan udgøre en faktor, som kan påvirke den retlige beskyttelse, som forbrugerne nyder i medfør af artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med retten til privatliv og familieliv samt retten til en bolig som er sikret ved chartrets artikel 7, og princippet om parternes ligestilling, der udgør en integrerende del af princippet om en effektiv domstolsbeskyttelse som omhandlet af chartrets artikel 47 (jf. dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 Det bemærkes således for det første, at den spanske processuelle ordning vedrørende realisering af pant i fast ejendom ud fra en samlet betragtning, og således som den finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, dels ikke udsætter forbrugeren for risikoen for et endeligt og uigenkaldeligt tab af sin bolig i forbindelse med et tvangssalg, selv inden en retsinstans har kunnet vurdere, om et kontraktvilkår, som en erhvervsdrivende støtter sin anmodning om realisering af pant i fast ejendom på, var urimeligt. Dels fremgår det af nærværende kendelses præmis 40 og 41, at denne processuelle ordning effektivt styrker den retlige kontrol i denne henseende, idet det heraf følger, at en appelinstans inden for rammerne af en to-instansordning kan efterprøve, hvorvidt fuldbyrdelsesdommeren i første instans havde vurderet et sådant vilkår korrekt.
- 48 For så vidt angår princippet om parternes ligestilling med hensyn til brugen af urimelige vilkår inden for anvendelsesområdet for direktiv 93/13 i forbindelse med en national procedure vedrørende realisering af pant i fast ejendom, som den i hovedsagen omhandlede, er det for det andet ligeledes væsentligt at fastslå, at den nævnte spanske processuelle ordning reelt giver forbrugeren rimelig mulighed for at rejse søgsmål til prøvelse af sine rettigheder i henhold til dette direktiv under betingelser, der ikke længere stiller ham i en situation, der er til hans ugunst i forhold til den erhvervsdrivende som rekvirent (jf. modsætningsvist dom Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 Det bemærkes endelig, at det i denne forbindelse ikke er nødvendigt at træffe afgørelse vedrørende den forelæggende rets anmodning om fortolkning af artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 34, stk. 3. For så vidt som den nævnte bestemmelse i chartret, modsat det af retten anførte, ikke sikrer retten til en bolig, men »retten til social bistand og boligstøtte« som led i de sociale politikker i henhold til artikel 153 TEUF, er en sådan fortolkning ikke relevant med henblik på løsningen af tvisten i hovedsagen.
- 50 Henset til disse betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 7 og 47, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national bestemmelse som den i hovedsagen omhandlede, i henhold til hvilken forbrugeren som rekvirit under en procedure angående realisering af pant i fast ejendom udelukkende kan appellere afgørelsen om, at indsigelsen mod fuldbyrdelsen forkastes, såfremt retten i første instans ikke har taget en indsigelsesgrund om, at et kontraktvilkår, som danner grundlag for tvangsfuldbyrdelsen, er urimeligt, til følge, hvorimod den erhvervsdrivende kan appellere enhver afgørelse om, at proceduren indstilles, uanset hvilket grundlag indsigelsen støttes på.

Sagens omkostninger

- 51 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 7 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler, sammenholdt med artikel 7 og 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national bestemmelse som den i hovedsagen omhandlede, i henhold til hvilken forbrugeren som rekviritus under en procedure angående realisering af pant i fast ejendom udelukkende kan appellere afgørelsen om, at indsigelsen mod fuldbyrdelsen forkastes, såfremt retten i første instans ikke har taget en indsigelsesgrund om, at et kontraktvilkår, som danner grundlag for tvangsfuldbyrdelsen, er urimeligt, til følge, hvorimod den erhvervsdrivende kan appellere enhver afgørelse om, at proceduren indstilles, uanset hvilket grundlag indsigelsen støttes på.

Underskrifter